

Helsingfors/Mariehamn 11.6.2020

Nr 13/20

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
4.5.2020, nris 35, 37, 39,
41, 43, 45, 47, 49, 51, 53
och 55/2020.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 4.5.2020 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om ändring av landskapslagen om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård,
2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om hemvårdsstöd,
3. Landskapslag om ändring av landskapslagen om studiestöd,
4. Landskapslag om ändring av landskapslagen om Ålands statistik- och utredningsbyrå,
5. Landskapslag om ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn,
6. Landskapslagen om ändring av 4 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare,
7. Landskapslag om ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd,
8. Landskapslag om ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag,
9. Landskapslag om ändring av 7 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd,
10. Landskapslag om ändring av 2a § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård,
11. Landskapslag om ändring av landskapslagen om barnomsorg och grundskola.

Postadress:

Ålandsdelegationen
Statens ämbetsverk på Åland
PB 58
22101 MARIEHAMN

Telefon:

växel 018-635270

Telefax:

018-635268

Adress i Helsingfors:

Annegatan 22 A 3
00100 HELSINGFORS

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas bakgrund och huvudsakliga innehåll

Rikets lag om inkomstdatasystemet (FFS 53/2018, nedan rikslagen) trädde i kraft 16.1.2018. Lagen innehåller bestämmelser om ett riksomfattande informationssystem (inkomstdatasystemet) avsett för arbetsgivare och andra prestationsbetalare och för uppgiftsanvändare samt bestämmelser om skyldigheten att använda inkomstdatasystemet för att lämna inkomstuppgifter som omfattas av den lagstadgade anmälnings- och uppgiftsskyldigheten och andra uppgifter som har samband med dem. Med hjälp av inkomstdatasystemet tas uppgifter från arbetsgivare och andra i lagen avsedda aktörer emot och lagras samt förmedlas uppgifter till de myndigheter och andra aktörer som har rätt till dem för att prestationsbetalarnas lagstadgade anmälnings- och uppgiftsskyldighet ska uppfyllas och för att rätten till information ska tillgodoses.

Genom en lagändring (FFS 176/2019) ändrades 5 kap. 13 § 25 punkten i rikslagen. Enligt den ändrade punkten ska inkomstregisterenheten förmedla och lämna ut sådana uppgifter ur inkomstregistret som en uppgiftsanvändare, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, med stöd av någon annan lag har rätt att få av prestationsbetalaren eller av andra uppgiftsanvändare till landskapet Åland och dess myndigheter och kommuner för utförande av uppdrag enligt en i självstyrelselagen avsedd landskapslag, med iakttagande av vad som i den föreskrivs om landskapets, myndigheternas eller kommunens rätt till information. Detta är en allmän bestämmelse som för rikslagens del berättigar till utlämning av uppgifter ur inkomstdatasystemet till landskapet Åland och dess myndigheter samt kommunerna. En förutsättning för att uppgifterna får lämnas ut är att det även finns ett uttryckligt lagstöd i en landskapslag om rätten att få uppgifterna. Syftet med de ändringar som nu görs i landskapslagarna är att ge de åländska myndigheterna denna rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet.

Lagstiftningsbehörigheten

Inkomstdatasystemet är betydelsefullt för statsmyndigheternas verksamhet gällande Åland samt för andra organ som verkar enligt rikslagstiftningen, speciellt beträffande statsbeskattningen. Ålandsdelegationen instämmer i konstaterandet att skyldigheten att lämna inkomstuppgifter till inkomstdatasystemet även gäller för Ålands del. Möjligheten för landskapets myndigheter att utnyttja inkomstdatasystemet är dels beroende av att rikslagstiftningen möjliggör detta, vilket gjordes genom ändringen av rikslagen (FFS 176/2019), och dels att bestämmelser om detta finns i landskapslagstiftningen, vilket den nu aktuella landskapslagstiftningen eftersträvar. Detta görs antingen

genom att det i blankettlagarna intas bestämmelser om att landskapsregeringen och respektive kommunala organ har samma befogenheter som respektive behörigt organ enligt rikslagstiftningen eller genom att det i de övriga aktuella landskapslagarna med hänvisning till rikslagens 5 kap. 13 § 25 punkt konstateras att respektive myndighet trots sekretessbestämmelserna har rätt att få sådana uppgifter som de behöver för sin verksamhet.

Den nu aktuella landskapslagstiftningen berör landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, landskapets tjänstemän, arbetspensionsskydd för landskapets anställda och för förtroendevalda inom landskapsförvaltningen samt för rektorer, lärare och timlärare vid grundskolor i landskapet, kommunernas förvaltning och deras tjänsteinnehavare, hälso- och sjukvård, socialvård, undervisning, främjande av sysselsättningen och statistik om förhållandena i landskapet, vilka områden helt eller till de delar som landskapslagarna avser utgör landskapsbehörighet enligt självstyrelselagens 18 § 1, 2, 2a, 4, 12, 13, 14, 23 och 24 punkter.

Landskapslagstiftningen berättigar myndigheterna på Åland att trots sekretessbestämmelserna erhålla uppgifter ur inkomstdatasystemet. I dessa uppgifter kan ingå personuppgifter. Regleringen av personuppgifter berör ett rättsområde som inte särskilt omnämns i självstyrelselagens uppdelning av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ. Lagstiftningsbehörigheten bör därför bedömas utgående från de rättsområden den aktuella landskapslagstiftningen kan beröra, vilka enligt beskrivningen ovan utgör landskapsbehörighet.

Regleringen av personuppgifter berör det i grundlagens 10 § tryggnads skyddet för privatlivet. Nämnda lagrum förutsätter att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Landskapslagstiftningen berör således de i 2 kap. i grundlagen skyddade medborgerliga fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten tillkommer riket jämlikt 27 § 1 och 2 punkterna i självstyrelselagen. Till de frågor som utifrån bestämmelsen om de grundläggande fri- och rättigheterna i 10 § 1 mom. i grundlagen absolut bör regleras i lag har ansetts åtminstone syftet med registreringen av uppgifterna, de registrerade personuppgifternas innehåll, ändamålen för vilka uppgifterna får användas inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och deras förvaringstider, rätten att överlåta registrerade uppgifter samt den registrerades rättsskydd. Detsamma gäller i vilken utsträckning dessa uppgifter ska registreras och hur ingående på lagnivå (se t.ex. GrUU 14/1998 rd och GrUU 1/2018 rd). Beträffande den nu aktuella landskapslagstiftningen konstaterar Ålandsdelegationen att rikslagen innehåller detaljerade bestämmelser om bl.a. lämnande av uppgifter till inkomstregisterenheten och utlämnande av uppgifter ur inkomstdatasystemet. Grundlagsutskottet har ansett att dessa bestämmelser i rikslagen är synnerligen exakta och hade ingenting att anmärka när det gäller kravet på exakta och detaljerade

bestämmelser (GrUU 49/2017 rd). Vid beredningen av rikslagen har det ansetts att lagens bestämmelser är förenliga med bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning och inom ramen för det nationella handlingsutrymme den medger. Ålandsdelegationen konstaterar för sin del att landskapslagstiftningen innehåller kompletterande bestämmelser om rätten för behöriga myndigheter i landskapet att er hålla sådana uppgifter ur inkomstdatasystemet som behövs för skötsel av i respektive landskapslag avsedda uppgifter eller så beviljas landskapsmyndigheterna i blankettlagarna inom landskapets behörighet samma befogenheter som riksmyndigheterna jämligt rikslagstiftningen har. Det finns således en laglig grund för behandlingen av personuppgifter. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning uppfylls härigenom de krav som grundlagen ställer för skyddande av personuppgifter.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Pellonpää och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare